

LUONTOSELVITYS SÖRKÄNMÄEN ALUEELLE ÄÄNEKOSKI

2024

Latvasilmu osk
Kestävän kehityksen tuottajat

Sisältö

1	Tausta ja tavoitteet.....	2
2	Aineistot.....	2
3	Maastotyöt ja menetelmät	3
3.1	Maastotöiden aikataulu ja toteutus.....	3
3.2	Kasvillisuus ja luontotyyppiselvitys.....	3
3.3	Liito-orvaselvitys.....	3
3.4	Viitasammakkoselvitys	3
3.5	Sudenkorentoselvitys	4
3.6	Lepakkoselvitys	4
3.7	Linnustoselvitys.....	4
4	Luontokohteiden arvottamisen kriteerit ja arvoluokitus.....	4
5	Tulokset	5
5.1	Pintavedet ja pohjavedet	5
5.2	Maaperä ja geologiset aluevaraukset	7
5.3	Luonnonsuojelun alueet.....	7
5.4	Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys.....	7
5.5	Liito-orava	15
5.6	Viitasammakko.....	15
5.7	Sudenkorennot.....	17
5.8	Lepakot	17
5.9	Pesimälinnusto	17
6	Johtopäätökset	19
7	Viitteet.....	20

Työn tilaaja: Äänekosken kaupunki / Carita Kosonen

Selvityksen laatija: Tuomo Pihlaja, Latvasilmu osk

Kuvien © Tuomo Pihlaja

Pohjakarttojen © MML 6/2024

Raportin päiväys: 10.10.2024

1 Tausta ja tavoitteet

Toimeksiantona oli maankäytön suunnittelua tukevan asemakaavoitustasoisien luontoselvityksen tekeminen Äänekosken Honkalan Sörkänmäen alueelle.

Selvitysalue on laajuudeltaan noin 27 ha sijoittuen Suolahden itärannalle.

Selvityksen maastotyöt tehtiin huhti-heinäkuussa 2024. Maastotyöt suoritti FM biologi Tuomo Pihlaja Latvasilmu osk:sta. Raportin laati Tuomo Pihlaja.

Kuva 1. Selvitysalueen rajaus.

2 Aineistot

Selvityksessä hyödynnettiin seuraavia tausta-aineistoja:

- Peruskartta ja ortoilmakuvat (MML)
- Kallio- ja maaperäkartat (GTK)
- Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistot (Latauspalvelu LAPIO)
- Valtakunnan metsien inventoinnin vapaa paikkatietoaineisto (LUKE aineistonlatauspalvelu)
- Tiedot erityisen tärkeistä elinympäristöistä ja metsäkuvioista (Metsäkeskuksen avoin data)
- Laji.fi palvelun tiedot suojelluista merkittävistä lajeista (LUOMUS)

3 Maastotyöt ja menetelmät

3.1 Maastotöiden aikataulu ja toteutus

Maastotyöt suoritettiin 4.5.2024 ja 4.7.2024 välisenä aikana. Selvityksissä noudatettiin lajiryhmäkohtaisia ohjeistuksia oikeista inventointiajankohdista huomioiden kevään ja kesän etenemisen olosuhteet.

3.2 Kasvillisuus ja luontotyyppiselvitys

Selvitysalueen arvokkaat luontotyypit selvitettiin 12.6.2024. Selvitysalueen kaikki kasvillisuuskuviot käveltiin läpi. Luontotyypit ja merkittävien kasvilajien esiintymät rajattiin maastossa paikkatiedoksi. Kasvilajeista huomioitiin erityisesti direktiivilajit, rauhoitetut, erityissuojellut ja Suomen kansainväliset vastuulajit ja muuten harvinaiset lajit.

3.3 Liito-oravaselvitys

Liito-oravaselvitys toteutettiin papanakartoituksena 4.5.2024. Lajin esiintymisen kartoittamisessa käytetyt talviset ja keväiset papanat olivat selvityshetkellä hyvin havaittavissa. Kartoituksessa noudatettiin Suomen ympäristö 1/2017 julkaisun ohjeistusta (*Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt*).

Maastossa tarkistettiin kaikki liito-oravalle soveliaat elinympäristöt, joita ovat muun muassa varttuneet kuusimetsät ja kuusivaltaiset sekametsät, varttuneet lehtimetsät, metsäiset joen- ja puronvarret, rannat sekä pellonreunushaavikot. Kartoitettavilta kohteilta tarkastettiin haaparyhmät, nuoret haavikot (runkojen läpimitta vähintään 10 cm), järeät tervalepät, koivut sekä järeähköt ja järeät kuuset. Kartoitettavien kohteiden ennakkotunnistuksessa käytettiin apuna puusto- ja kasvupaikkatietoja. Lisäksi maastotyössä tehtiin lisätarkistuksia sovelialta näyttävillä kohteilla.

Maastossa liito-oravan reviiripuun tunnistaminen tapahtui puun tyvelle kertyneiden papanoiden perusteella. Papanoiden tuoreus ja määrä arvioitiin silmämääräisesti. Puulaji ja sen järeys kirjattiin ylös. Papanapuiden lisäksi havainnoitiin liito-oravalle pesäpaikaksi sopivia kolopuita, pönttöjä ja risupesä. Papano-, risupesä- ja kolopuiden sijainti tallennettiin paikkatiedoksi.

3.4 Viitasammakkoselvitys

Viitasammakoiden esiintymistä selvitettiin iltayöstä 4.5.2024. Selvitys ajoitettiin kevään etenemisen mukaan lajin aktiivisimpaan soidinkauteen. Kokemukset lajin soidinääntelystä ovat osoittaneet, että lajin luotettava havainnointi edellyttää selvityksen tekoa loppuillasta tai alkuyöstä, jolloin koiraiden ääntelyaktiivisuus on suurinta. Aamuyön tunnukset ovat myös aktiivista ääntelyaikaa. Aamulla ja päivällä lajin ääntely on satunnaista. Selvityshetkellä yölämpötila oli riittävän korkea, sää vähätuulinen ja vesistöjen rannat kokonaan sulaneet.

Lajin tyyppillisiä esiintymispaikkoja ovat rehevät luhtaiset rantaosuudet ja monenlaiset pienkosteikot. Tässä selvityksessä koko selvitettävä rantaosuus kierrettiin läpi rauhallisesti kuunnellen. Soitimen käynnistämiseksi voitiin käyttää ääniatrappia. Lisääntymisalueet tunnistettiin koiraiden soidinääntelyn perusteella. Esiintymät rajattiin paikkatiedoksi perustuen ääntelevien koiraiden sijoittumiseen ja sopivan elinympäristön esiintymiseen. Lisääntymisalueille arvioitiin paikkakohtainen yksilömäärä.

3.5 Sudenkorentoselvitys

Sudenkorentojen esiintymistä kartoitettiin yhdellä laskentakierroksella 17.6.2024. Kierros ajoitettiin niin, että se osui alueelle potentiaalisimman luontodirektiivin liitteen IV a sudenkorentolajien lummelampikorenonnön päälentoaikaan.

Sää oli sudenkorentojen aktiiviselle lennolle suotuisa, lämmin (+24°), kohtalaisen vähätuulinen ja pääosin aurinkoinen. Selvityskäynti tehtiin keskipäivän aikaan. Selvitys perustui reviiireillä oleskelevien aikuisten korentojen havainnointiin. Koko sudenkorentolajistoa ei pyritty selvittämään, vaan havainnoinnissa keskityttiin direktiivissä mainittuun lajistoon.

Selvityksessä inventoitiin rannan kelluslehtisen kasvillisuuden vyöhyke sekä ilmaversoisen kasvillisuuden ja avoveden rajapinta käyttäen venettä. Havainnoinnissa käytettiin apuna kiikaria. Tarvittaessa otettiin määrittäystä helpottavia valokuvia järjestelmäkameralla. Esiintymät rajattiin paikkatiedoksi perustuen reviiiriä pitäneiden koiraiden sijoittumiseen ja sopivan elinympäristön esiintymiseen. Lisääntymisalueille arvioitiin paikkakohtainen yksilömäärä.

3.6 Lepakkoselvitys

Lepakkojen esiintymistä selvitettiin yöaikaan 4.7.2024. Menetelmänä käytettiin aktiividetektorilla tehtyä havainnointi. Kartoituksessa keskityttiin aiempien selvityskäyntien ja paikkatietoaineistojen perusteella mahdollisiksi lepakkoalueiksi tunnistettuihin kohteisiin. Selvitys tehtiin pimeään aikaan noin klo 23:00 ja 3:00 välillä. Sää oli pilvinen, pimeähkö, tyyni ja lämmin. Selvitys keskeytettiin heikon sateen alettua viimeisellä tarkastuskohteella.

3.7 Linnustoselvitys

Linnustokartoitus tehtiin muiden selvitysten yhteydessä 4.5.2024, 12.6.2024 ja 17.6.2024. Selvityksessä havaittu mahdollisesti huomionarvoinen pesimälajisto kirjattiin ylös ja lajiston sijoittuminen tallennettiin paikkatiedoksi. Selvityksessä etsittiin myös suurten petolintujen mahdollisia pesäpuita.

4 Luontokohteiden arvottamisen kriteerit ja arvoluokitus

Arvottamisessa selvityksessä tunnistetut luonnoiltaan merkittävät kohteet sijoitetaan arvoluokkiin luonnonarvoihin perustuvien kriteerien pohjalta. Käytettyjä kriteerejä ovat:

- **Uhanalaisten lajien esiintymät**

Suomessa uhanalaisten ja alueellisesti uhanalaisten lajien luokittelu perustuu kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) kehittämään uhanalaisuusluokitukseen. Viimeisin luokitus on vuodelta 2019 (Hyvärinen et al. 2019). Silmälläpidettävät lajit eivät ole uhanalaisia, mutta nekin suositellaan huomioimaan. Osa uhanalaisista lajeista on luonnonsuojeluasetuksessa määritelty erityisesti suojeltaviksi lajeiksi, joiden tärkeät esiintymispaikat voidaan suojella luonnonsuojelulain nojalla (77 §).

- **EU:n luontodirektiivin liitteissä IV a ja IV b mainittujen lajien esiintymät**

Luontodirektiivin liitteessä IV a mainitut eläinlajit ja liitteessä IV b mainitut kasvilajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa luonnonsuojelulain nojalla hävittää eikä heikentää (78 §).

- **Luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien esiintymät**

Luonnonsuojelulain luontotyyppisuojaus koskee sellaisia laissa lueteltuihin luontotyyppisiin (64 §) kuuluvia alueita, jotka ovat luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia, ja jotka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeitä. Lisäksi muutamia harvinaisia ja uhanalaisia luontotyyppisiä ei saa hävittää eikä heikentää (65 §).

- **Uhanalaisten luontotyyppien esiintymät**

Luontotyyppien uhanalaisuusluokitus perustuu vuonna 2018 tehtyyn arviointiin (Kontula & Raunio 2018a). Selvitysalue kuuluu alueellisessa jaottelussa Etelä-Suomeen. Silmälläpidettävät luontotyypit eivät ole uhanalaisia, mutta nekin suositellaan huomioimaan.

- **Vesilain suojeltavien luontotyyppien esiintymät**

Vesilain (Luku 2, 11 §) mukaisten kohteiden muuttaminen tai heikentäminen vaatii vesilain mukaisen lupamenettelyn. Lisäksi (Luku 3, 2 §) luvanvaraisia ovat hankkeet, jotka aiheuttavat luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista, melkoisesti vähentävät luonnon kauneutta tai vaarantavat puron uoman luonnontilan säilymisen.

- **Ennalta tunnetut arvokkaat luontokohteet**

Huomioitavia kohteita ovat luonnollisesti jo aiemmin tunnistetut ja mahdollisesti suojellut alueet. Näitä ovat erityisesti luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -verkoston alueet. Muita huomioitavia alueita ovat valtakunnallisissa selvityksissä arvokkaiksi arvioidut geologiset alueet kuten kalliot, kivikot, moreenimuodostumat ja tuuli- ja rantamuodostumat sekä pohjavesialueet, joilla on pohjavedestä suoraan riippuvaisia pintavesi- tai maaekosysteemejä. Merkittäviä ovat myös linnustolle erityisen tärkeiksi tunnistetut IBA-, FINIBA- ja MAALI-alueet.

- **Muut arvokkaat kohteet**

Muita huomioitavia kohteita voivat olla esimerkiksi harvinaisten lajien esiintymät tai METSO-ohjelman kohteiden valintakriteeristön täyttävät kohteet.

Edellä olevien kriteerien perusteella kohteet on arvotettu oppaan *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi* (Mäkelä & Salo 2023) ohjeistuksen mukaan. Arvottamisen täydentäviä kriteerejä ovat luontotyyppi- tai lajiesiintymien merkittävyys ja niiden muodostamat kokonaisuudet. Kohteiden arvoluokitus on:

- **luokka 1:** Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- **luokka 2:** Erityisen tärkeät kohteet
- **luokka 3:** Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- **luokka 4:** Monimuotoisuutta tukevat kohteet

5 Tulokset

5.1 Pintavedet ja pohjavedet

Selvitysalueeseen kuuluu noin 1.2 kilometriä Suolahden rantaviivaa. Ranta on jo melko rakennettua ja kasvillisuudeltaan keskiravinteista. Tyypillistä lajistoa ovat harvahko järviruoko, järvikorte ja ulpukka. Rehevämpiä luhtia on ojien suilla ja Lastuniemen kärjessä.

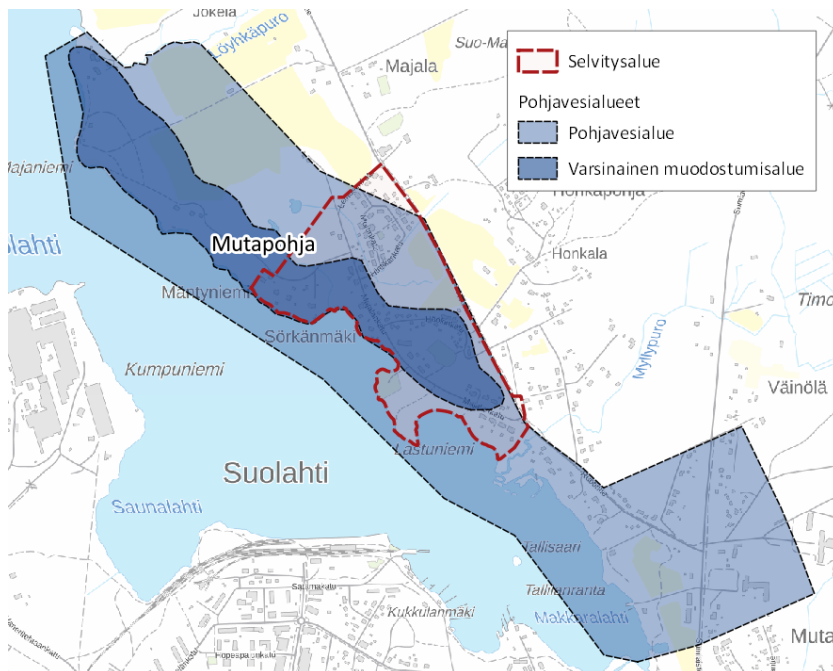
Pohjoisosassa on uomiltaan muutettuja itäpuolisesta mäkimaa-alueesta, Honkalan pellolta ja kaava-alueen pohjoispuolisilta pikkulammilta laskevia ojalinjonoja ja uomaltaan kaivettuja noroja.

Eteläreunalle alueen ulkopuolelle jää idästä laskevan Myllypuron uoma ja sen suulle muodostunut rehevätkö luhta-alue.

Kuva 2. Suolahden rantaa Lastuniemen kärkeä kohti kuvattuna.

Selvitysalue kuuluu pääosin Mutapohjan (0977401) pohjavesialueeseen ja myös sen varsinaiseen muodostumisalueeseen. Alue on luokassa 1 eli vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on huomioitava aluetta kehitettäessä. Erityisiä pohjavesivaikuttaisia luontotyypppejä ei havaittu.

Kuva 3. Mutapohjan pohjavesialue.

5.2 Maaperä ja geologiset aluevaraukset

Maaperä on kaava-alueen keskiosassa lajittunutta ja karkearakeista ainesta. Tätä muodostumaa on kaivettu melko laajasti urheilukentäksi merkityllä alueella. Muuten maaperä on savivoittoista.

Alueella tai sen läheisyydessä ei sijaitse valtakunnallisissa inventoinneissa tunnistettuja arvokkaita kallio- tai kivikkoalueita, tuuli- tai rantamuodostumia tai arvokkaita moreenimuodostumia.

5.3 Luonnonsuojelun alueet

Selvitysalueella sen välittömällä lähialueella ei ole luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelmien alueita tai Natura-ohjelman alueita. Lähimmät luonnonsuojelun alueet sijoittuvat yli 2 km päähän ja Natura-alueet yli 3 kilometrin päähän.

5.4 Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys

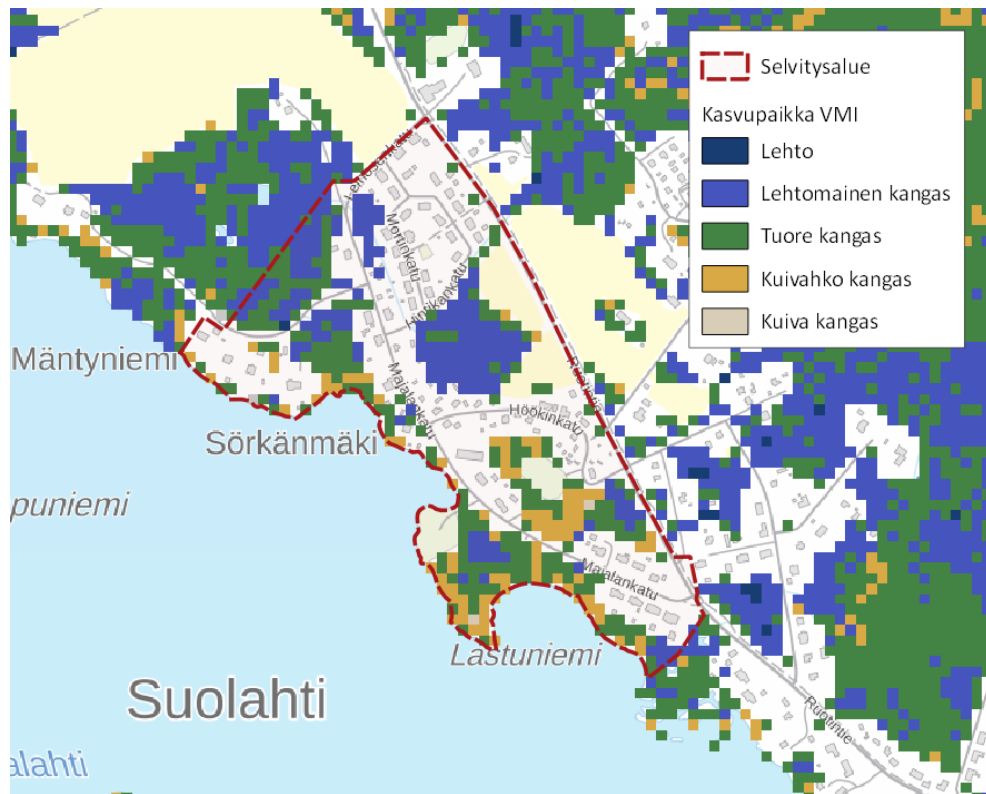
Selvitysalue on pitkäaikaisen ja intensiivisen ihmistoiminnan aluetta. Huomattava osa alueesta on monissa eri vaiheissa rakennettua pientaloasutusta. Alueella on aiemmin sijainnut teollisuutta. Luoteisosassa maaperässä on huomattavan paljon tillimurskaa- ja tiilijätettä. Alueella on sijainnut aikanaan tiilitehdas. Lastuniemi on ollut aikanaan ilmeisesti puutavaran käsittelyalue ja muodostuu huomattavalta osin täyttömaasta. Niemellä on ollut myös peltoa. Nykyisen urheilukentäksi merkityn kentän alue on vanhaa maa-aineksen ottoaluetta. Lisäksi alueella on pieniä ja osin viljelystä jääneitä peltolaikkuja. Eteläosan ranta-alue on ollut aikanaan kokonaan peltoa.

Kuva 4. Selvitysalueen ortoilmakuva.

Alueella ei ole juurikaan luonnontilaisia elinympäristöjä. Varttunutta puustoa on ollut eniten luoteisosassa, mutta huomattava osa tästä alueesta on tuoreeltaan avohakattua. Jäljellä on kosteapohjaista lehtoa käsittävä entinen noronvarsi. Alueen peltojen länsipuolella on toinen puustoinen alue, joka on voimakkaan maatalousvaikutteista lehtoa. Eteläosassa on asutuksen väliin jääviä metsäkaistaleita ja Lastunniemen alueella varttuvaa reheväpohjaista kasvatusmetsää. Kasvupaikat alueella ovat yleisesti reheviä, osin luonnostaan ja osin aiemman maankäytön johdosta. Tyypillisiä ovat

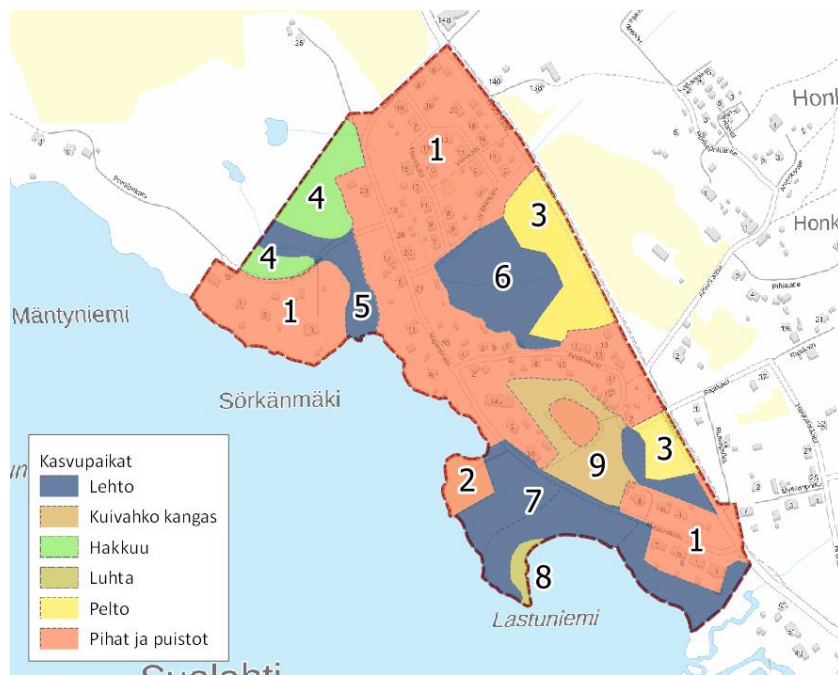
kulttuurivaikuttaiset lehdot ja lehtomaiset kankaat (OMT). Urheilukentän ympäristössä on myös karumpaa kuivahkoa kangasta (VT).

Kuva 5. Selvitysalueen kasvupaikkajakauma (VMI).

Alueelta ei ole tiedossa aiempia havaintoja huomionarvoisista kasvilajeista.

Alueen kasvupaikat on esitelty seuraavassa kuvan 6 kartan mukaisesti numeroituna.

Kuva 6. Selvitysalueen kuviokartta.

Kuvio 1. Olemassa olevan pienataloasutuksen ja rakennetun ympäristön alue.

Kuvio 2. Uimarannan ja rantapuiston alue.

Kuva 7. Kuvion 2 muodostaa puistomaisena hoidettu uimarannan alue.

Kuvio 3. Vanhat ja nykyiset yhä avoimet peltomaat. Eteläisempi ala on ollut hylättynä jo jonkun aikaa ja on nyt hyvin rehevää kosteaa niittyä, jossa lajistossa runsaita ovat mesiangervo, koiranputki ja metsäkurjenpolvi.

Kuva 8. Kuvion 3 viljelystä poistunutta peltoa, joka on nyt niittyä. Vieraslaji komealupiini on lisääntymässä alueella nopeasti.

Kuvio 4. Tuoreita avohakkuita kosteapohjaisella metsäalueella. Maapohjassa on tällä alueella runsaasti tiilijätettä.

Kuva 9. Tuoretta hakkuuaukea selvitysalueen pohjoisreunalla kuviolla 4.

Kuvio 5. Vanhan norouoman ympärille sijoittuva kuvio, jolla on eriasteisesti muuttuneita kosteita elinympäristöjä. Myös tällä kuviolla on paikoittain runsaasti tiilijätettä. Noron uoma on kaivettu ja se muodostaa paikin altaita. Puusto on varttunutta ja länsiosassa kuusivaltaista. Yleisilme on rytöinen. Kasvupaikkoina vuorottelevat tuore keskiravinteinen lehto (OMaT) ja hiirenporrasvaltainen kostea keskiravinteinen lehto (AthOT).

Kasvillisuudessa runsaita ovat hiirenporras, mesiangervo, metsäkorte, rönsyleinikki, herukoita ja tuomea. Alueella on runsaasti lahpuuta.

Kuva 10. Kuvion 5 ja hakkuun rajapintaa. Kasvillisuus on hyvin rehevää ja etualalla näkyy noroon kaivettu allas, jossa havaittiin soidintavia viitasammakoita.

Uomassa ja kosteissa painanteissa kasvaa vehkaa, rentukkaa, ranta-alpia, luhtalitukkaa, rantamataraa ja kurjenjalkaa.

Tien lähialueella on kotkansiipikasvustoja ja pienialaisesti kotkansiipilehtoa (MatT).

Tien itäpuolella puusto noron ympärillä on pääosin varttunutta koivua. Noron alue on pääosin pajuluhtaa, jonka lajistoa ovat vehka, rönsyleinikki, kurjenjalka ja pitkäpääsara. Kuivemmilla osilla on esimerkiksi harmaaleppää, herukoita, tuomea, metsäkortetta ja hiirenporrasta.

Rannan tuntumassa lajistossa runsaita ovat kurjenmiekkä, viiltosara, raate, vehka, kurjanjalka ja riippasara.

Kuvio 6. Lehtipuuvaltainen lehto, joka on pääosin ollut jossain vaiheessa peltoa. Nyt alue on luonnontilaan palautuvaa tuoretta keskiravinteista lehtoa (OMaT). Puuston muodostavat varttuneet koivut ja hyvin runsaana varttuneet haavat. Alispuuna on runsaasti tuomea. Pensaina kasvaa punaherukkaa, mustaherukkaa ja koiranheittä. Yleisilme valtapuuston alla on tiheikkömainen. Lahopuuta on runsaasti. Runsaista lajistossa ovat metsäkorte, mesiangervo, rönsyleinikki, käenkaali, oravanmarja, metsäimarre, pikkutalvikki, kielo, metsäalvejuuri, korpi-imarre ja sudenmarja.

Kuva 11. Kuvion 6 kerroksellista lehtoa, jossa on jo muodostunut lahopuuta.

Kohteen halkaisee ojitus ja sen varrelle on vanhoja mudanottoaltaita. Altaiden pohjalla on okarahkasammalen, kurjenjalan, suo-orvokin ja mesimarjan vallitsemaa lähinnä ruohokorpea muistuttavaa korpikasvillisuutta. Kuvion luoteisosassa on myös selkeämpää vanhalle peltomaalle muodostunutta ruohokorpea, jonka lajistoa ovat okarahkasammal, palmusammal, kurjenjalka, järvikorte ja hiirenporras.

Kuvio 7. Lastuniemen ja selvitysalueen eteläosan vanha pelto- ja joutomaa-alue. Kasvupaikka on maatalousperäistä lehtoa (OMaT ja OFiT). Puusto on pääosin varttuvaa ja varttunuttakin koivua. Melko harvan ja valoisan alueen runsasta lajistoa ovat maitohorsma, mesiangervo, karhunputki, ojakellukka, metsäkurjenpolvi, pelto-ohdake, leskenlehti, vadelma ja heinistä kastikat. Alispuuna on tuomea ja pihlajaa ja pensaina herukoita. Etelässä rakennettujen tonttien kohdalla pihvoja on paikoin hoidettu nurmikoina rantaan asti.

Kuva 12. *Selvitysalueelle tyypillistä harvennettua varttuvaa koivikkoa vanhalla peltomaalla, tässä Lastuniemen alueelta kuviolla 7.*

Kuvio 8. Lastuniemen kärjen tyvellä oleva paju- ja koivuluhta, joka yhdistyy kärjen avoluhtaan. Metsäluhdan kasvillisuutta ovat esimerkiksi kurjenmiekka, kurjenjalka, vehka, järvikorte, terttualpi ja viiltosara. Kärki on järviruokovaltaista avoluhtaa.

Kuva 13. *Lastunniemen kärjen järviruokoluhtaa.*

Kuvio 9. Vanha maa-aineksen ottoalue, jossa on nyt vaihtelevia kasvupaikkoja. Pääosin alueella on kuivahkon kankaan nuorta ja varttuvaa männikköä. Myös koivua on puustossa runsaasti.

Kuva 14. Urheilukentäksi kartoilla merkitty alue ja ympäröivää vanhaa maa-aineksen ottoaluetta kuviolla 9.

Selvitysalueen kaltaisilla pitkäaikaisen maatalous- ja kulttuurivaikutuksen alueilla luontokohteiden arvottaminen on usein hankalaa, koska luontotyypit eivät esiinny alkuperäisessä luonnontilassa. Alueella rajattiin luontotyyppien perusteella kolme aluetta, jotka ovat luontotyyppien ja lajistonsa puolesta monimuotoisuutta turvaavia. Kaikilla kohteilla esiintyy lajeja, joiden lisääntymispaikat ovat luontodirektiivin perusteella suojeltuja. Lisäksi selvitysalueelle ulottuu kapeasti arvokkaaksi arvioitu Myllypuron suualue, jossa selvitysalueen puolella oli myös viitasammakon lisääntymisalue. Myllypuron suualueita ei arvioitu luontotyyppien osalta tarkemmin, koska se jää selvitysalueen ulkopuolelle. Tunnistetut kohteet on kuvattu seuraavaksi.

5.4.1 Sörkänmäen noronvarsi

Pinta-ala: 0.9 ha

Arvoluokka: 3 Monimuotoisuutta turvaavat kohteet, osin 1 Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Uhanalaiset lajit: Hömötiainen (EN)

Direktiivin liitteen IV(a) lajit: viitasammakko, viiksisiippa, pohjanlepakko

Uhanalaiset luontotyypit: Tuore keskiravinteiset lehdot (VU), kosteat runsasravinteiset lehdot (VU).

Kuviona 5 kuvattu vanhan norouoman ympäristöön sijoittuva monimuotoinen metsä- ja luhtakuvio. Alueella on useita viitasammakon lisääntymisalueita ja vähintäänkin paikallisesti tärkeä lepakoiden ruokailualue. Linnustossa havaittiin uhanalainen hömötiainen ja pesivänä myös esimerkiksi palokärki.

Kohteen edustavuutta alentavat ympäröivä metsäpohjaa pahoin vaurioittanut hakkuu, noron varrella aikanaan tehdyt kaivuut ja paikoin alueella läjitetty tiilijäte.

Kuva 15. *Noronvarren kostea saniaislehtoa.*

5.4.2 Sörkänmäen lehto

Pinta-ala: 1.6 ha

Arvoluokka: 3 Monimuotoisuutta turvaavat kohteet, osin 1 Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Direktiivin liitteen IV(a) lajit: viitasammakko

Uhanalaiset luontotyypit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU), ruohokorvet (VU, Etelä-Suomi EN).

Kuvion 6 kuvattu lehtipuuvaltainen puustoltaan varttunut lehto. Kohteen edustavuutta alentaa aiempi historia osin peltomaana ja vanha mudan/turpeen otto. Lehtipuuvaltainen alue on linnustoltaan runsas ja sillä pesi esimerkiksi pieni räkättirastaskolonia. Alueen luontoarvot ovat lisääntymässä alueen palautuessa kohti luonnonlilaa. Alueella on viitasammakon lisääntymisalue.

Kuva 16. *Luonnontilaan palautuvaa ruohokorpea Sörkänmäen lehdon länsilaidalla*

5.4.3 Lastunniemen luhdet

Pinta-ala: 0.2 ha

Arvoluokka: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Direktiivin liitteen IV(a) lajit: viitasammakko

Uhanalaiset luontotyypit: Koivuluhdet (DD), puutteellisesti tunnettu luontotyyppi, jonka kehityssuunta on arvioitu heikkeneväksi.

Lastunniemen kärjessä sijaitseva luhta-alue, joka on luvattu tarkemmin kuviona 8. Kohde on viitasammakon lisääntymisalue.

Kuva 17. Lastunniemen koivuluhdan ja pensaikkoluhdan rajapintaa.

5.5 Liito-orava

Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittu laji. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty.

Selvitysalueella ei havaittu merkkejä liito-oravista. Alueella on melko vähän lajille hyvin sopivia varttuneita kuusimetsiä. Mahdollisiksi elinalueiksi tunnistettiin kuitenkin selvitysalueen itäosan puronvarren varttunut metsäalue ja toisaalta myös keskiosasta rajattu lehtoalue, jonka puustossa on hyvin runsaasti varttunutta haapaa.

5.6 Viitasammakko

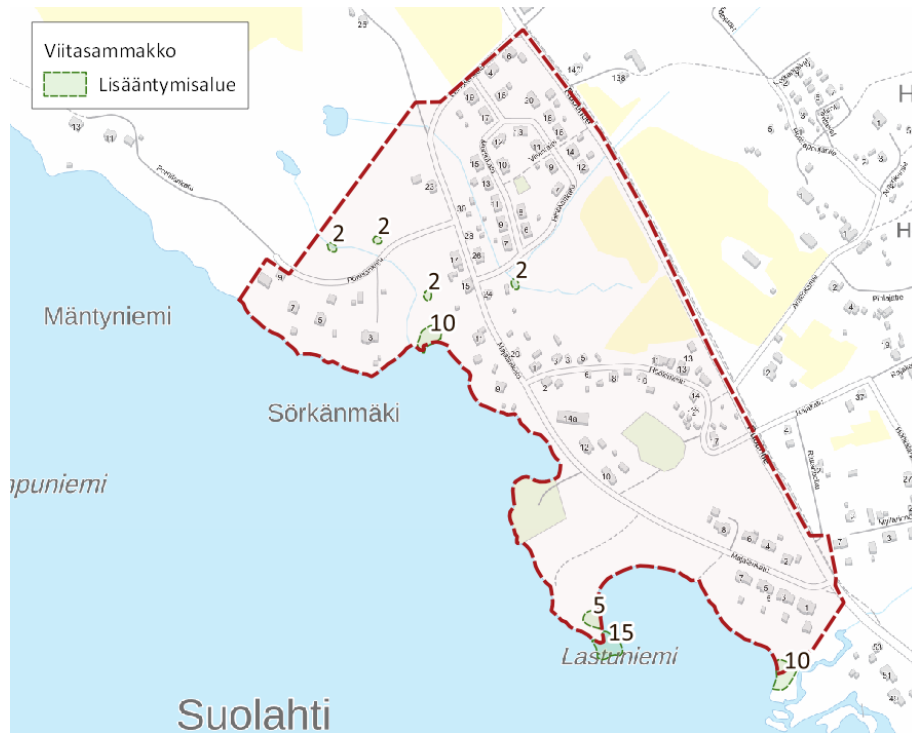
Viitasammakko on EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittu laji. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Havaintoja lisääntymispaikoista saatiin nyt neljältä alueelta.

Selvitysalue rajautuu etelässä Myllypuron suistoon. Tämä alue on vuonna 2020 tehdyssä selvityksessä todettu viitasammakkojen lisääntymisalueeksi, jossa on havaittu yli 10 soidintavaa koirasta. Selvitysalueelle ulottuvassa luhtareunuksessa tavattiin nytkin noin 10 ääntelevää viitasammakkoa. Luhdan kasvilajistoa ovat kurjenmieikka, viiltosara, järviruokoko ja luhtakastikka.

Lastunniemen kärjen alueella soidintavia viitasammakoita oli sekä itse luhdalla, että metsätulvalla niemenkärjen tyvellä. Yhteismääräksi arvioitiin noin 20 yksilöä.

Kolmas lisääntymisalue länsiosan puronvarren suussa olevalla luhdalla. Lisäksi muutamia yksilöitä havaittiin Porttilankadun pohjoispuolella olevissa puronvarren altaissa ja jopa metsäkoneen urissa. Yhteensä alueella arvioitiin soidintavan noin 15–20 yksilöä painottuen puronsuuhun.

Lisäksi keskiosan lehtoalueella, jossa on vanhoja mudanottokuoppia ja ojituksia, tavattiin kaksi soidintavaa viitasammakkoa.

Kuva 18. Viitasammakon havaitut yksilömäärät ja lisääntymisalueet.

Kuva 19. Länsiosan puronsuun luhtaa, jolla havaittiin runsaasti soidintavia viitasammakoita.

5.7 Sudenkorennot

Selvityksessä ei havaittu direktiivissä mainittujen sudenkorentolajien esiintymiä. Kyseeseen tulee lähinnä lummelampikorento ja mahdollisesti täplälampikorento ja sirolampikorento. Selvitysvuosi oli kyseessä olevien lajien osalta ilmeisesti melko niukan esiintymisen vuosi, ja lentoaika jäi myös lyhyeksi. Näille lajeille potentiaaliset alueet ovat identtiset ranta-alueella todettujen viitasammakkoesiintymien kanssa, minkä johdosta lisäselvityksiä ei arvioida tarpeellisiksi. Lajien huomiointi edellyttää samankaltaisia toimia kuin viitasammakon osalta.

5.8 Lepakot

Lepakot EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittuja lajeja. Niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty.

Selvityksessä tarkastettiin potentiaalisiksi arvioidut Lastunniemen alue, Myllypuron varsi, keskiosan lehtoalue ja länsiosa puronvarsi. Kaava-alueen olemassa olevia rakennuksia ei huomioitu selvityksessä.

Lepakoita havaittiin vain länsiosan puronvarressa siinä olevien altaiden päällä ja läheisyydessä. Alueella arvioitiin lentävän 1–2 viiksisippaa ja yksi pohjanlepakko. Päivehtimis- tai lisääntymispaikkoja ei saatu paikannettua tarkemmin.

Kuva 20. Lepakkohavaintojen sijoittuminen selvitysalueen luoteisosassa.

5.9 Pesimälinnusto

Selvitysalue on pitkälti rakennettu ja sijoittuu kokonaan ihmistoiminnan vaikutuspiiriin, mikä vähentää aremman ja vaateliaamman metsälajiston esiintymisen todennäköisyyttä. Alueella havaittu maalinnusto oli tyypillistä taajamalajistoa. Metsälajistossa painottuvat lehtipuuvaltaisten metsien lajit. Runsaimpia olivat peippo, pajulintu, talitiainen ja räkättirastas.

Selkein linnuston tihtentymä oli Sörkänmäen lehtona tunnistettu alue, jossa havaittiin esimerkiksi mustapääkerttu, lehtokurppa ja noin 7 parin räkättirastaskolonia. Uhanalaisia metsälajeja tavattiin vain hömötiainen (EN) pohjoisosan noron alueella ja viherpeippo (EN) Myllyjoen suun alueella.

Taulukko 1. Havaittu pesivä maalinnusto ja lajien uhanalaisuus. Uhanalaisten osalta on arvioitu myös parimäärä.

Havaitut lajit	Uhanalaisuus	Parimäärä
Lehtokurppa		
Metsäviklo		
Palokärki		
Käpytikka		
Peukaloinen		
Punarinta		
Leppälintu		
Mustarastas		
Räkättirastas		
Punakylkirastas		
Mustapääkerttu		
Lehtokerttu		
Pajulintu		
Kirjosieppo		
Hömötiainen	EN	1
Sinitiainen		
Talitiainen		
Puukiipijä		
Harakka	NT	
Naakka		
Varis		
Pikkuarpunen		
Viherveikko	EN	1
Tikli		
Vihervarpunen		
Punavarpunen	NT	
Punatulkku		

Vesi- ja rantalinnusto ei alueella ole erityisen runsas. Vesilinnuston kannalta tärkeitä ovat ranta-alueella samat alueet, missä havaittiin viitasammakkojen lisääntymispaikkoja.

Taulukko 2. Havaittu pesivä vesi- ja rantalinnusto ja lajien uhanalaisuus. Lajien osalta on arvioitu myös parimäärä.

Havaitut lajit	Uhanalaisuus	Parimäärä
Laulujoutsen		1
Tavi		1
Sinisorsa		2
Telkkä		2
Tukkakoskelo	NT	(1)
Isokoskelo	NT	(1)
Silkkiuikku	NT	1
Härkälintu	NT	1
Kalalokki		1

Myllyjoen suun alueella havaittiin laulujoutsen-, isokoskelo- ja sinisorsapoikueet. Länsiosan noron altailla oli myös sinisorsapoikue. Myllyjoen suulla oli härkälinnun reviiri ja Lastunniemen kärjessä oli silkkiuikkureviiri. Sekä härkälinnun että silkkiuikun pesinnät ilmeisesti epäonnistuivat. Muuta lajistoa olivat tukkakoskelo, tavi, telkkä ja kalalokki. Koskeloiden pesinnät eivät todennäköisesti sijoitu selvitysalueelle.

Huomionarvoinen lajisto on koottu kartalle kuvassa 21.

Kuva 21. Huomionarvoisten ja harvalukuisten pesimälintujen sijoittuminen.

6 Johtopäätökset

Selvitysalue on pitkäaikaisen ihmistoiminnan aluetta ja huomattavalta osin jo rakennettua asuinalueita. Täysin luonnontilaisia luontotyyppisiä selvitysalueella ei ole lainkaan.

Selvitysalueelta rajattiin 4 luontoarvoiltaan arvokasta aluetta, joista kaikilla esiintyy luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja viitasammakon lisääntymispaikkoja. Kohteilla on myös luontotyyppisiin liittyviä arvoja, joskin niiden edustavuutta heikentää aiempi maankäyttö. Selvitysalueen huomionarvoinen pesimälinnusto keskittyy rajatuille kohteille. Rajatuille kohteille ei suositella maankäyttöä muuttavia kaavamerkintöjä. Kohteiden sisältämien viitasammakoiden lisääntymispaikkojen heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty.

Kuva 22. Selvitysalueen arvokkaiksi tunnistetut alueet.

7 Viitteet

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s

Luonnonsuojeluasetus (1066/2023).

Luonnonsuojelulaki (3/2023).

Metsälaki (12.12.1996/1093).

Mäkelä, K & Salo, P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. SYKE 43/2023

Neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta (NDir 79/409/ETY).

Neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (NDir 92/43/ETY).

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001. Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.

Vesilaki (27.5.2011/587).